

6. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики: учебник для вузов. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1998. – 572с.
7. Основи економічної теорії. Під ред. І. Н. Климка. – К.: „Знання”, 1999. – 744с.
8. Прыкина Л. В. Экономический анализ предприятия. – М.: Юнити, 2001. – 360с.
9. Хазанович Э. С., Шестаков В. Н. Управление материальными ресурсами. – М.: Экономика, 1987. – 159с.
10. Экономическая энциклопедия / Науч.-ред. совет изд-ва «Экономика» ин-т экономики РАН; гл. ред. Л. И. Абалкин. – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1999. – 1055с.

УДК 3413.13

Яковинець А.І.

*Заступник начальника податкової міліції України –
Начальник слідчого управління податкової міліції
України*

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РЕФОРМУВАННЯ СЛІДЧОГО ІНСТИТУТУ

В статті розглядається інститут слідчих. Визначаються процесуальні недоліки провадження по кримінальних справах. Встановлюється процесуальні положення щодо закріплення результатів оперативно-розшукової діяльності органу дізнання. Вносяться пропозиції щодо подальшого удосконалення чинного законодавства та проекту КПК України, та практичної реалізації інституту слідчих у кримінальному процесі.

Ключові слова: *слідчий, кримінальна справа, досудове слідство, досудовий процес, оперативно-розшукова діяльність.*

В статье рассматривается институт следователей. Определяются процессуальные недостатки производство по уголовным делам. Устанавливаются процессуальные положения по закреплению результатов оперативно-розыскной деятельности органа дознания. Вносятся предложения по дальнейшему совершенствованию действующего законодательства и проекта УПК Украины, и практической реализации института следователей в уголовном процессе.

Ключевые слова: *следователь, уголовное дело, следствие, досудебный процесс, оперативно-розыскная деятельность.*

The paper considers Institute investigators. Determined by the procedural shortcomings of the proceedings in criminal cases. It is procedural provisions for consolidating the results of operational activities of the inquiry agency. Made suggestions for further improvement of legislation and the draft Code of Ukraine, and the practical implementation of the Institute investigators in criminal proceedings.

Keywords: *investigator, criminal case, investigation, pre-trial process, operational and search activity.*

Метою написання даної статті полягає в тому, що досудове розслідування відіграє істотну роль у виконанні завдань кримінального судочинства. Саме на цій стадії здійснюється розкриття злочинів, встановлюється особа, яка вчинила злочин, закріплюються фактичні дані, як докази, які повинні бути відображені у судовому засіданні, а суддя на їх підставі проголошує вирок, якій повинен відповідати не тільки мети покарання, а бути справедливим, таким чином, щоб не допустити рецидиву злочину, забезпечити права потерпілої сторони.

Реформування кримінальної юстиції в Україні проводиться шляхом побудови нового кримінально-процесуального кодексу, який повинен відповідати положенням міжнародного, світового досвіду забезпечення змагальності сторін, верховенству права та закону в державі. Розглядаючи загальні положення нового проекту КПК України можна зробити окремі висновки щодо реформування досудового слідства та судоустрою на підставі положень англосаксонського права і норм європейського законодавства. Проект нового КПК розрахований на ліквідацію недоліків діючого правосуддя. Перший шлях містить у собі не зміну сутності процесу, а реформування досудового слідства.

Незадовільний стан слідчої частини не викликає ніяких сумнівів. Він доведений висновками судової практики, яскраво виражений із цифр кримінальної статистики, на нього вказують судді та постійно підвергається критиці з боку засобів масової інформації. Значення цього незадовільного стану має не тільки практичне положення для реформування органів досудового слідства, а радикальне виправлення

незадовільного стану слідства є для нашого кримінального правосуддя справою насущною, яка не може бути відкладена сьогодні. У загальному механізмі кримінального процесу недоліки досудового слідства викликають недоліки всього процесу, вони перешкоджають іншим частинам судочинства, не дають можливості виконати завдання кримінального процесу, які встановлені в ст. 2 КПК України.

Під час обговорення нового проекту КПК України необхідно зупинитися на теоретичних проблемах та практичних положеннях недоторканності слідчого під час розслідування кримінальної справи. Не можна не визнати, що процесуальний статус слідчого та правила щодо попереднього проведення досудового слідства не є в тому ідеальному стані в якому вони були задумані та знайшли свій вираз у законодавстві. Практика свідчить, що по нині немає повного здійснення законодавчого виразу процесуального статусу слідчого, а навпаки поруч з несприятливими умовами, які відкликають слідство від виконання завдань досудового слідства – встановлення обставин злочину, фактичних даних, які підтвердженні як докази у обставинах, які підлягають доказуванню по кримінальній справі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Усунення недоліків досудового слідства знаходиться під постійною увагою вчених. Ці питання постійно піднімалися на науково – практичних конференціях, в монографічних дослідженнях, наукових статтях з боку О.П. Гуляєва, О.М. Ларіна, С.М. Стахівського, С.В. Слінько та інших вчених. [1, 2, 3, 4]

Всі вони висловлювали зауваження та надавали шляхи усунення недоліків досудового слідства. При цьому скасування окремих положень досудового слідства не потребує принципіального змісту, ні введення в судочинство нових невідомих чинному КПК України початків. Перш ніж встановити зміни у чинне законодавство та проект нового КПК України треба надати йому можливість діяти вільно, правильно за законом на підставі побудованого інституту слідчих, а потім вирішувати питання щодо визначення ступені його придатності чи зміни.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж встановити шляхи реформування треба визначити недоліки інституту слідчих, які у разі проведення досудового слідства, проведення слідчих дій не досягають своєї мети щодо всебічного, повного, об'єктивного проведення розслідування, згідно ст. 22 КПК України. Тому перше місце, яке ми можемо визначити серед недоліків інституту слідства є відсутність розшуку фактичних даних, які встановлюються органом дізнання під час досудового розслідування.

Треба встановити розшук який належить органу дізнання, або органам міліції. Без досудового розшуку, інститут слідства не може будуватися або діючий не здійснений встановлювати обставини, які підлягають доказуванню по кримінальній справі, згідно ст. 64 КПК України, як би він енергійно не проводився.

Розшук, або дізнання повинно мати дві форми, які однаково важливі для встановлення обставин злочину:

- проведення дізнання, встановлення фактичних обставин злочину і після цього передача матеріалів слідчому, при цьому строк перевірки матеріалів не можна вказувати по тих обставинах, якщо доказів немає, то неможна надавати матеріал слідчому, якщо докази встановлені, то орган дізнання повинен передати матеріал через прокурора, якій визначить достатність доказів по матеріалу та зі своїми вказівками передасть матеріал слідчому.
- проведення дізнання на підставі доручення, окремого доручення слідчого. Тобто слідчий, згідно ст. 26 КПК України має право на відділення матеріалів з кримінальної справи та надати матеріали для виконання доручення органу дізнання. Орган дізнання, згідно ст. 139 КПК України повинен провести розшук обвинуваченого та фактичних даних, як доказів та надати їх слідчому, який приймає до свого провадження.

Дізнання є фундаментом досудового слідства і матеріали, які орган дізнання встановлює під час проведення оперативно-розшукової діяльності він повинен надати слідчому. Практика знає достатньо прикладів щодо порушень кримінального законодавства органом дізнання під час реалізації оперативно-розшукових даних. Аналіз порушень закону органом дізнання дає підстави скласти їх наступним чином:

- розшукова діяльність органу дізнання не відповідає положенням всебічності, повноти, об'єктивності під час встановлення фактичних даних та здійснення механізму закріплення їх як доказів;
- оперативна-розшукова діяльність органу дізнання свідчить про неякісне процесуальне оформлення фактичних даних, що свідчить про професійну невідповідність працівників міліції, а підчас нездатність їх до розшукової діяльності. Дане висловлювання виходить з того, що практичні працівники органу міліції вважають проведення дізнання як другу рядність своїх обов'язків тому, що статистичні дані, які вони повинні надати у міністерство внутрішніх справ не включають положення процесуального змісту реалізації матеріалів, які пов'язані з порушенням кримінальної справи;
- дізнання проводиться як най швидко, при цьому допускаються порушення кримінального закону, особа, яка підозрюється у вчиненні злочину ухиляється від досудового слідства.

Треба звернути увагу на професійну невідповідність працівників органу дізнання, під час перебування один на один підозрюваного та захисника (адвоката), який надає процесуальні положення за допомогою яких підозрювана особа ухиляється від кримінальної відповідальності. Прикладом може бути факт коли працівники органу дізнання оперативним шляхом встановили, що підозрюваний вчинив тяжкий злочин, пов'язаний з вбивством особи. Підозрюваний пообіцяв показати місце де був захований труп, але після співбесіди з адвокатом він відмовився від своїх свідчень, а вказав, що вони були отримані не процесуальним шляхом.

При такому стану справи слідчі фактично позбавлені наданого їм законом могутнього слідства та змушені обмежуватися формальною перевіркою зібраних фактичних даних, задовольняючи випадковим отриманням нових фактів від потерпілого або свідків та встановлювати не властиве для себе розтискні обов'язки. Таке несприятливе для слідчого положення пояснюється як властивостями нинішньої організації органів внутрішніх справ, так і особливістю виконання слідчих функцій. Дане положення не може змінитися доки пошукова діяльність органу дізнання не буде включати до себе спеціальні службові обов'язки, які потребують спеціальних фахових знань та оперативних прийомів.

Оперативно-розшукова діяльність органу дізнання повинна перебувати в руках слідчої влади та прокурорського нагляду.

Великі проблеми та недоліки під час досудового слідства виникають при дотриманні строків проведення слідства. Слідство, закінчується в строк двох місяців. Подальший термін продовження досудового слідства встановлений КПК України визначений в термін від трьох до вісімнадцяти місяців. Статистичні дані МВС України свідчать про факти коли у слідчих підрозділах знаходяться кримінальні справи по два, три, навіть чотири роки, а для складних і великих справ ці строки не укладають у себе навіть нічого звичайного. Це ненормальне явище.

По кримінальних справах, коли підслідний, обвинувачений, підсудний знаходиться під вартою тривалість слідства нерідко прямо обумовлює виправдувальний вирок. Суддя, незважаючи на достатність доказів по кримінальній справі, рахує час знаходження підсудного під вартою у місті попереднього ув'язнення та проголошує вирок, який не відповідає складу злочину.

Головна причина повільності проведення слідства полягає у відсутності законодавчого регулювання механізму проведення слідчих дій. Для усунення окремих недоліків проведення досудового слідства полягає в здійсненні прокурорського нагляду. По всіх слідчих діях, слідчий повинен надавати прокурору інформацію, який повинен контролювати його процесуальну діяльність.

За повільним визначення проведення слідчих дій ми маємо цілу низку недоліків, які можна класифікувати наступним чином:

- занадто поверхове відношення слідчих до запропонованих у законі форм та процедури проведення слідчих дій, які порушуються або ігноруються;
- відсутність у слідчих певного плану, керівної думки, що приводить до випадковості та розкиданості слідчих дій.

Слідчий складає безліч постанов, протоколів, паперів, які розташовані хронологічно, але не логічно та між собою нічим не зв'язаних. Неповнота у відношенні головного факту розпливається у дрібних підсобницях. Недостатньо строге відношення до об'єктивної точності дослідження приводить до того, що у судовому засіданні докази, які були отримані під час досудового слідства не знаходять свого підтвердження, або отримують зовсім інше фарбування, що змінює первісні висновки дослідження.

Неправильна або не чітко визначена постановка юридичної сторони обвинувачення, що виражається у тому, що предмет доказування, або зовсім не кваліфікується, або визначається з грубими помилками, слідчі дії проводяться без достатніх підстав.

Серед перерахованих недоліків багато з них знаходяться у тісному зв'язку між собою, або взаємно обумовлені за своїм характером. Їх можна визначити у наступних групах. По-перше, слідчі дії, які залежать від дійсного положення інституту слідчих. По-друге, процесуальні дії, що залежать від встановлених у чинному законодавстві, або практичної діяльності слідчого під час досудового провадження.

Перша група включає до себе невідповідність процесуального статусу слідчого його значенню, складу посади, змісту і умовам працевлаштування. Слідчий знаходиться по статусу нижче судді, незважаючи на їх рівність за процесуальним законодавством. Хоча слідчий має більш прав та обов'язків ніж суддя та навіть деяке переважне значення тому що на результатах роботи слідчого заснована вся діяльність судді, який в окремих випадках не має права виходу за рамки обвинувачення, якщо воно знайшло свій вираз у судовому засіданні.

Пропонується ввести загальні правила для відбору кандидатів на посаду слідчого та встановити інститут помічників слідчих з яких можна підготувати слідчих.

Висновки.

Другу групу недоліків слідства складають причини, яку можна визначити як велика кількість кримінальних справ, які знаходяться у слідчого. Велика кількість від 20 до 100 кримінальних справ в провадженні слідчого приводить до якості проведення досудового слідства. Слідчий не може розслідувати кримінальні справи у такої кількості. Він втрачає свідомість, не витримує навантаження, втрачає нитку фактів слідства, відривається й переходить від однієї до іншої обставини та зрештою залишається на механічній, канцелярській роботі, чекаючи нових випадкових результатів від учасників досудового слідства.

Вихід з даних недоліків полягає в розширенні повноважень прокурора за проведенням досудового слідства. Не тільки відомчий контроль повинен встановити кількість справ може мати у своєму провадженні слідчий, але і прокурор повинен втручатися у процесуальну діяльність слідчого підрозділу.

Література:

1. Гуляев А.П. Следователь в уголовном процессе //А.П. Гуляев/ - М.: Юрид. лит. 1981.- 298с.
2. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу: процессуальные функции. //А.М. Ларин/ -М.: Юрид. лит. 1986. - 260с.
3. Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів //С.М.Стахівський/ - К. Атака. 2009. -64с.
4. Слінько С.В. Теорія та практика реформування досудового розслідування. //С.В. Слінько/ -Х. Арциз. 2011. – 280с.

УДК 342.328

І.Г.Богатюк

здобувач кафедри адміністративного,
фінансового та господарського права
Академії праці і соціальних відносин
Федерації профспілок України

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ОЗДОРОВЧО-ЛІКУВАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Стаття присвячена розкриттю особливостей механізму регулювання використання земель оздоровчо-лікувального призначення державними органами управління України, висвітленого на основі історичного аналізу становлення цього виду земель.

Ключові слова: оздоровчо-лікувальні землі, механізм державного регулювання, санаторно-курортне господарство, органи управління.

Статья посвящена раскрытию особенностей механизма регулирования использования земель оздоровительно-лечебного предназначения государственными органами управления Украины, освещенного на основе исторического анализа становления этого вида земель.

Ключевые слова: оздоровительно-лечебные земли, механизм государственного регулирования, санаторно-курортное хозяйство, органы управления.

The article is sanctified to opening of features of mechanism of adjusting of the use of earth of the health-curative setting by the public organs of management of Ukraine, becoming of this type of earth lighted up on the basis of historical analysis.

Keywords: health-curative earth, mechanism of government control, sanatorium-resort economy, management organs.

Мета. Сучасні напрями розвитку рекреаційної сфери в Україні супроводжуються впровадженням ринкових засад господарювання. Ринкова економіка з такими її базовими регуляторами, як ціна і прибуток, вводить критерій економічної ефективності раціонального природокористування як ключовий.

Питання раціоналізації природокористування постійно перебувають в полі наукових пошуків як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Різним аспектам природокористування (економічним, екологічним, правовим) свого часу було приділено увагу у працях Б. Буркинського, О. Веклич, Е. Гірусова, К. Гофмана, Б. Данилишина, О. Мінца, В. Міщенко, М. Паламарчука, М. Реймерса, В. Руденка, Ю. Туниці, М. Федоренка, С. Харічкова, М. Хвесика, Л. Шостак та інших.

Перш, ніж розкрити специфіку механізму державного регулювання використання земель оздоровчо-лікувального призначення, що існує сьогодні, звернемося до етимології їх становлення в Україні.

Перші відомості про наявність лікувальних мінеральних вод на території України стосуються Передкарпаття і належать до кінця XVI - початку XVII ст. Зокрема, видатний польський лікар В. Очко в 1578 році описав джерела курортів Шкла, Великого Любена, Немирова, Трускавця (Львівська область). Перші заклади в Україні, які почали функціонувати, використовуючи мінеральну воду для лікування, виникли у Шклі (1576), Саках (1799), Трускавці (1827 р.), Моршині (1877 р.) Львівської області, Березівці під Харковом (1862 р.) і Миргороді Полтавської області (1917 р.); грязеві - на Сакському озері в Криму (1799-1803 рр.), на Одеських лиманах (1828 р.), Слов'янських озерах у Донбасі (1832 р.), в Євпаторії (1890 р.) і Бердянську (1902 р.). Лікувальні властивості грязей - на узбережжі Куяльницького лиману (1833), поблизу Голої Пристані (Гопри) (1895) [7].